IOAN HELIADE RĂDULESCU – PREZENŢA ÎN MUZEUL NAŢIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI

EMIL DUMITRESCU
PAVEL ANGHEL

I. Scriitor, filolog, îndrumător literar, I. Eliade Rădulescu s-a născut la 6 ianuarie 1802 în oraşul Târgovişte; provenea dintr-o pătură obscură de târgoveţi care, răzbătând cu greu, va contribui la formarea României moderne. Nu se ştie cu certitudine când familia sa a părăsit oraşul natal dar în 1811 era stabilită în Bucureşti.[1]

Copil precoce Ioan Eliade Rădulescu şi-a însuşit în bună parte filozofia enciclopediştilor francezi prin intermediul culturii greceşti.

Din anul 1815, pentru o perioadă de 3 ani, îşi continuă instrucţia la Academia domnească de la Schitu Măgureanu.[2] În 1818 se mută la şcoala românească de la „Sfântul Sava", înfiinţată de curând de Gh. Lazăr, şi – la numai 18 ani – predă alături de acesta, aritmetica şi geometria, iar mai târziu devine conducătorul şcolii. A mai predat gramatica românească, filozofia şi retorica. Prin întreaga sa muncă de pionierat didactic la „Sfântul Sava", el a consolidat moştenirea spirituală a lui Gh. Lazăr, devenind al doilea ctitor al învăţământului naţional din Ţara Românească.

Solicitat de cărturarul Dinicu Golescu, I. Eliade Rădulescu a contribuit la înfiinţarea *Societăţii literare* în 1827, ale cărei statute, redactate de el, cuprindeau ca principale obiective transformarea şcolii de la „Sfântul Sava" în colegiu, înfiinţarea de şcoli primare la sate, editarea unor ziare în limba română, încurajarea traducerilor din literatura universală, fondarea unui teatru naţional, reforme sociale.

În anul 1828 a apărut la Sibiu, *Gramatica românească*, care a avut o influenţă puternică în provinciile româneşti; în această lucrare autorul nu adoptă alfabetul latin, dar propune simplificarea alfabetului chirilic de la 43 de semne la 28 evidenţiind superioritatea ortografiei fonetice şi ajutând la unificarea limbii literare.

La 8/20 aprilie 1829 a apărut primul periodic din Ţara Românească –

„Curierul românesc", care la început era de informare, cu timpul devenind o adevărată tribună naţională, în apărarea şi organizarea învăţământului românesc, pentru curăţirea limbii de elemente străine, pentru înfiinţarea unui teatru naţional[3]; „Curierul românesc... a răspândint în starea de mijloc mai ales, mai multe idei, mai multe nobile credinţe, mai multă învăţătură decât înseşi şcoalele naţionale"[4] – arăta Mihail Kogălniceanu.

După achiziţionarea unei tipografii, începe o bogată activitate editorială, traducerile având prioritate. Cei mai mulţi scriitori care s-au afirmat în această perioadă, au debutat, sau şi-au publicat operele principale la „tipografia lui Eliade".[5]

Împreună cu Ion Câmpineanu, în anul 1833 fondează „Societatea filarmonică" ce cultiva literatura dramatică în limba naţională, apoi preia conducerea *Şcolii de literatură, declamaţiune şi muzică vocală*, contribuind efectiv la primele reprezentaţii teatrale în limba română; pentru sprijinirea teatrului românesc a editat „Gazeta Teatrului Naţional" (1835-1836).

În această perioadă (1836) îi apare primul volum „Culegere din scrierile lui I. Eliade de proze şi de poezie"; în publicaţiile sale „Curierul românesc", „Muzeul Naţional" (1836), „Curier de ambe sexe" (1837), „Almanah literar pe anul 1839" sunt cuprinse versuri originale, traduceri, articole de teorie şi critică literară.[6] În intervalul 1836-1840 a suferit o involuţie conservatoare, care poate fi pusă şi în legătură cu eşecul acţiunilor întreprinse de Ion Câmpineanu şi mai târziu de înăbuşirea mişcării conduse de Dimitrie Filipescu.[7]

Ion Eliade Rădulescu, spirit dinamic, cutezător, progresist, a participat din plin la evenimentele revoluţionare din primăvara şi vara anului 1848; pe data de 9/21 iunie 1848, citeşte „Proclamaţia" la Izlaz (în cea mai mare parte redactată de el); face parte din Guvernul Provizoriu şi a fost membru al Locotenenţei domneşti, împreună cu Nicolae Golescu şi Cristian Tell.[8]

La 29 iunie 1848 a fost arestat la Pietroşiţa, iar la 2 iulie se întoarce la Bucureşti, unde este primit cu mare entuziasm.[9]

După înfrângerea revoluţiei pleacă în exil la Paris, apoi se stabileşte cu familia în insula Chios şi după aceea la Constantinopol.

În timpul exilului (1848-1859) a publicat în limbile română şi franceză materiale prin care făcea cunoscute opiniei publice europene, evenimentele de la 1848, atrăgând atenţia asupra Principatelor române. Referindu-se la această problemă a vieţii sale, I. Eliade spunea: „M-am retras în vegherile mele şi mi-am închinat zilele şi nopţilor acelor dintre români şi emigranţi câţi au ştiut a-şi conserva

Fig. 1

Fig. 2

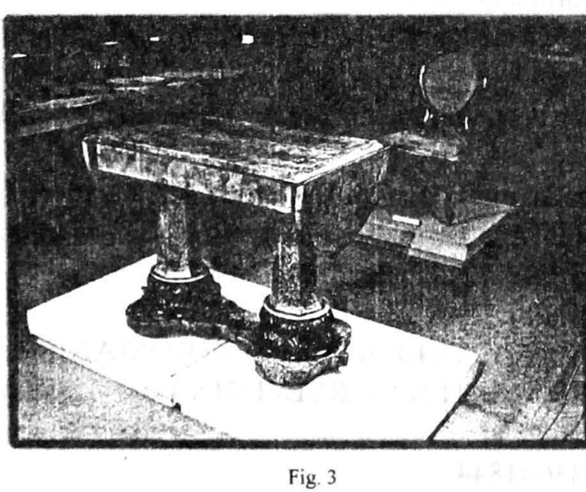

Fig. 3

principiile, a se uni în dragostea binelului, a-şi da pâinea de la gură spre a-şi susţine cheltuielile patriei şi durerile ei".[10]

Prin întreaga sa activitate literară, ziaristică şi editorială, Ioan Eliade Rădulescu a contribuit la pregătirea idealului naţional al unirii tuturor românilor.[11]

În anul 1859 se întoarce definitiv în ţară şi caută să reintre în viaţa politică; scoate un nou „Curier românesc" (1859), urmat de un jurnal politic şi literar „Proprietarul român" (1860). A colaborat la mai toate gazetele vremii, şi-a retipărit o parte din operă.

În anul 1867, Ioan Eliade Rădulescu a fost ales preşedinte al *Societăţii Academice*, aceasta fiind recunoaşterea meritelor sale incontestabile la construirea literaturii române moderne şi la închegarea unei tradiţii culturale.

„Părintele literaturii române" cel care a dorit pentru România „un drum de fericire şi de slavă naţională"[12], s-a stins din viaţă la 27 aprilie 1872.

II. Ioan Eliade Rădulescu, figură reprezentativă a vieţii culturale, sociale, literare şi politice a secolului trecut, este bine ilustrat în Muzeul Naţional de Istorie a României. Vom prezenta în continuare materiale care sunt în patrimoniul instituţiei noastre, acestea având o importanţă deosebită:

1. – „Curier de ambe sexe" – *Jurnal literar.*[13] Publicaţia cuprinde, aşa cum au mai relatat, versuri originale, traduceri, articole de teorie şi critică literară, dezbateri privind limba română. În legătură cu istoria poporului nostru, I. Eliade Rădulescu are o părere progresistă: „Nici o învăţătură nu poate fi mai temeinică şi mai folositoare pentru orice naţie, de cât povestirea nepărtinitoare şi critică a faptelor strămoşeşti, adică istoria naţională".[14]

2. – „Gramatica românească de D.I. Eliad, dată la tipar cu cheltuiala D. Coconului Scarlat Roset.[15]

3. – „Prescurtare de gramatica limbei române-italiene" de I. Eliade, Bucureşti, în Tipografia lui Eliade, 1841.[16]

4. Medalia Centenarului naşterii lui Ion Eliade Rădulescu[17]; medalia este confecţionată din aramă, ≅=50 mm, macheta aparţine sculptorului Dumitrescu. Pe AV. se află bustul lui I. Eliade Rădulescu şi înscrişi anii 1802-1872. Pe RV., în cerc şi continuată pe opt rânduri legenda:

PARINTELVI – LITTERATVREI – ROMANE – NATIVNEA RECVNOSCETORE – CENTENA – RVLVI DIN 1902 şi apoi datele:

1834-1848-1866-1842

1822=1828=1836=1844

4. Birou care a aparţinut lui I.E. Rădulescu. Piesa este deosebit de frumoasă. Confecţionat din lemn, este furniruit cu nuc şi mahon; blatul dreptunghiular are două părţi laterale ovale mobile, iar cele două picioare ale biroului sunt furniruite cu motive florale şi în partea inferioară au frunze sculptate. Are un sertar pe lungimea blatului. Cu ajutorul celor 4 rotiţe, biroul se poate deplasa cu uşurinţă.

5. Scaun care a fost folosit în redacţia „Curierului românesc"; lucrat din lemn masiv vopsit în negru, are şezutul şi spătarul tapisate cu material cărămiziu, încadrat de o lezavdă vişinie.

6. Sculptură[20] realizată în gips patinat de către Fritz Stork şi datată 1902 şi care-l înfăţişează pe I.E. Rădulescu într-o poziţie impozantă.

7. Fotografie[21] care-l redă în anul 1860 pe I.E. Rădulescu; fotografia are o ramă din lemn aurit cu sculpturi florare, ovală (D=43 cm; d=38 cm).

8. Bidon[22] folosit pentru păstrarea tutunului prizat, confecţionat din metal cu capac care se înşurubează în partea superioară; mai conţine puţin tutun.

9. Carte[23] „Amintirile şi impresiile unui proscris", de I. Heliade Rădulescu, traducere de Geo Gârbea, Bucureşti, Editura revistei „Comoara satelor" F.a.

10. Costum şi mantie[24] purtate de I.E. Rădulescu în timpul revoluţiei de la 1848 din Ţara Românească. Mantia este confecţionată din postav alb de calitate superioară; haina este lucrată tot din postav alb, garnisită la buzunare şi manşete cu o bentiţă din fir de argint aurit. Pantalonii sunt confecţionaţi din acelaşi material, pe nasturi fiind înscrise numele casei la care a fost lucrat şi localitatea: „C. Lisenberg Pera". Vesta are pepţii din mătase albă matlasată, garnisită cu o bentiţă din fir de argint aurit.[25]

Am prezentat o parte din obiectele care ilustrează marea personalitate a lui I.E. Rădulescu. Acestea se află în sălile expoziţiei de bază ale muzeului şi au un impact deosebit asupra vizitatorilor instituţiei noastre.

NOTE

1. Creţu I., *Viaţa lui Eliade*, Bucureşti, Cultura românească (1939), p. 16.

2. Piru, Al., *Introducere în opera lui I. Eliade Rădulescu*, Bucureşti, p. 7.

3. Băiculescu, M., *Ioan Eliade Rădulescu, omul şi opera*, Bucureşti, 1939, p. 18.

4. Heliade R., I., *Scrisori alese, texte stabilite, glosar şi bibliografie* de V. Drâmba, prefaţă de C. Măciucă, Bucureşti, 1969, p. XI.

5. *Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900*, Bucureşti, 1979, p. 432.

6. *Idem*, p. 432.

7. Maria. Neguţu, *Ioan Eliade Rădulescu*, în *Făuritori ai unităţii şi independenţei naţionale*, Bucureşti, 1983, p. 127.

8. Călinescu, G., *I. Eliade Rădulescu şi şcoala sa*, Bucureşti, f. a., p. 23.

9. Piru, Al., *op. cit.*, p. 24.

10. Heliade Rădulescu, I., *Souvenirs et impressions d'un proscrit*, Paris, 1850, p. 16.

11. Maria, Neguţu, *op. cit.*, p. 129.

12. Tomoioagă, R., *I. Eliade Rădulescu. Ideologia social-politică şi filozofică*, Bucureşti, 1971, p. 52.

13. Muzeul Naţional de Istorie a României (în continuare M.N.I.R.) – nr. inv. 29.727.

14. „Curier de ambele sexe", Nr. 1, p. 1, 1836.

15. M.N.I.R. nr. inv. 158.008

16. M.N.I.R. nr. inv. 158.080

17. M.N.I.R. nr. inv. 37.676

18. M.N.I.R. nr. inv. 31.330

19. M.N.I.R. nr. inv. 70.634

20. M.N.I.R. nr. inv. 74.995/A

21. M.N.I.R. nr. inv. 31.331

22. M.N.I.R. nr. inv.

23. M.N.I.R. nr. inv. III 1541/5381 Bibliotecă

24. M.N.I.R. nr. inv. pentru mantie nr. inv. 176.785/A; pentru haină nr. inv. 176.785/Bi pentru vestă nr. inv. 176.785/C; pentru pantaloni nr. inv. 176.785/D

25. În legătură cu prezentarea mai pe larg vezi, Maria Ioniţă, *Două preţioase piese de patrimoniu – mantia şi Costumul lui Ion Heliade Rădulescu şi semnificaţia lor, în Revista muzeelor şi monumentelor*, nr. 8, 1988, p. 41-44.

LISTA ILUSTRAŢIILOR

1. Medalie jubiliară 1902. Avers
2. Medalie jubiliară 1902. Revers
3. Birou care a aparţinut lui I.E. Rădulescu; scaun din tipografia ziarului „Curierul românesc".

– Résumé –

Forte personalité de la culture et de la vie politique roumaine du siècle précédent, Ioan Eliade Rădulescu (1802-1872), est illustré dans la Musée National de Histoire de Roumanie à l'aide de quelques matériaux documentaires parmi lesqueles: „Curierul de ambe sexe"; „Gramatica românească"; la médaille du centenaire de la naissance de Ion Eliade Rădulescu – 1902; bureau qui lui avait appartenu; chaise provenant de la tipographie du journal „Curierul românesc"; sculpture réalisée par Fritz Stork en 1902; costume et manteau portés par Ion Eliade Rădulescu pendant la révolution de 1848 de la Valachie.